

LBRIS
Cristina-Denisa
Godeanu

We know
books

Alin-Sebastian
Godeanu

MANUAL DE PSIHOGENEALOGIE

Editura SPER
Colecția „ALMA MATER”, nr. 49
București, 2021

Cuprins

Argument și mențiuni privind conceperea manualului și tematica studiată ... 11

Capitolul 1

O vedere de ansamblu asupra vieții psihice din perspectivă psihogenealogică

Introducere – precizări preliminare privind domeniul psihogenealogiei	13
1.1. Înțelegerea vieții psihice din perspectiva transmiterii ei din generație în generație	14
1.2. Un reper ontologic – Biblia și transgeneraționalul	14
1.3. Istoria de familie sau trecutul rețrăit în prezent	16
1.4. Semnul, simptomul, metafora ca urmă a istoriei familiale	17
1.5. Analiza criptonimică și descifrarea semnificației evenimentelor traumatice	19
1.6. Traumă – clivaj și transmitere transgenerațională	22
1.7. Psihodinamica antecesorii-descendenți – a traversa generațiile	24
1.8. Determinism psihic și libertate (explorare psihogenealogică a destinului)	27
1.9. La ce servește cunoașterea arborelui genealogic?	28

Capitolul 2

Psihogenealogia – domeniu științific dinamic interconectat

Introducere	33
2.1. Obiectul și problematica psihogenealogiei	33
2.2. Istoria familială: de la interpretare aleatorie la elaborarea unui cadru științific	36
2.3. Inconștientul familial și cheia destinului	36
2.4. Crearea conceptului de <i>psihogenealogie</i>	37
2.5. Importanța cunoașterii teoriilor științifice	39
2.6. Definirea psihogenealogiei și a procesului analizei transgeneraționale	40
2.7. Analiza psihogenealogică (transgenerațională) – un proces dinamic	43

2.8. Relevanța teoretică și practic-aplicativă a studierii grupului familial – domeniile de intervenție ale psihogenealogiei	45
2.9. Vocabularul psihogenealogiei	48
2.10. Aspecte de ordin etic privind practica psihogenealogiei – codul deontologic	58
O observație finală	60

Capitolul 3

Bazele teoretice și conceptuale ale psihogenealogiei

Introducere	63
3.1. Bazele teoretice ale domeniului psihogenealogiei	64
3.2. Repere istorice ale prefigurării domeniului psihogenealogiei și tendințe actuale	79

Capitolul 4

Familia, legăturile genealogice și inconștientul familial

Introducere	91
4.1. Nașterea și dezvoltarea vieții psihice – premise și evoluție	92
4.2. Noțiunile de <i>subiectivitate</i> și <i>intersubiectivitate</i>	92
4.3. Nevoia bebelușului de a fi conținut și dezvoltarea conceptului de <i>aparat conținător-conținut</i> – aportul lui Bion	95
4.4. Funcțiile parentale – <i>funcțiile maternă</i> și <i>paternă</i>	96
4.4.1. Locul și funcția maternă	97
4.4.2. Locul și funcția paternă	97
4.4.3. Funcțiile parentale și de cuplu	98
4.5. Familia ca un <i>aparat psihic</i>	98
4.5.1. Familia sau aparatul psihic familial	99
4.5.2. Familia sau aparatul psihic grupal	100
4.6. Reprezentări ale familiei în plan psihogenealogic	101
4.6.1. Harta spațiului familial	101
4.6.2. Reprezentarea corpului în psihogenealogie	102
4.6.2.1. Corpul – o hartă simbolică	102
4.6.2.2. Intercorporalitatea	106
4.6.2.3. Corpul ca obiect transgenerațional	109
4.7. Eul-Cyborg – reprezentarea corpului conectat la tehnologie	111
4.8. Conceptul de <i>Co-Inconștient</i> – <i>inconștientul familial și grupal</i>	112
4.9. Mecanisme de transmitere a inconștientului familial	114
4.9.1. Introiecția și introiecția familială	116

4.9.2. Identificarea	117
4.9.3. Identificarea proiectivă	117
4.9.4. Contraidentificarea	120
4.9.5. Proiecția și proiecția familială	121
4.9.6. Mecanismul repetiției	123
4.10. Sindromul de aniversare	125

Capitolul 5

Identitate, identitate psihogenealogică: analiza prenumelui

Introducere	132
5.1. Prenumele – analiza prenumelui	133
5.1.1. Proiecțiile și scenarii atribuite prenumelui	134
5.1.2. Forma etimologică a prenumelui	135
5.1.3. Identificări în plan psihogenealogic ale prenumelui	136
5.1.4. Prenumele care relevă partea de secret familial	137
5.1.5. Prenumele care relevă prezența criptei și fantomei	137
5.1.6. Prenumele ca „datorie” sau mandatul transgenerațional	138
5.2. Tipuri de „copil” în reprezentarea inconștientă parentală	139
5.2.1. Copilul imaginar	140
5.2.2. Copilul fantasmă	140
5.2.3. Copilul mitic	141
5.2.4. Copilul narcisic	141
5.2.5. Copil de înlocuire	142
5.3. Conceptul de spațiu identitar	143

Capitolul 6

Transmisia psihică intergenerațională

Introducere	153
6.1. A transmite prin memorie – transmisia psihică intergenerațională	154
6.1.1. Memoria familială – o memorie ce definește istoria grupului familial – a legăturilor și relațiilor intergeneraționale	155
6.1.1.1. Memoria depozit	156
6.1.1.2. Memoria proces	156
6.1.1.3. Memoria procedurală (implicită)	159
6.2. Miturile (poveștile), mitologiile familiale și grupul familial	161
6.2.1. Mitul – definire, caracterizare și trăsături	161
6.2.2. Ritualurile	167
6.2.3. Ceremonialul	168
Concluzii	168

Capitolul 7**Transmisia psihică transgenerațională**

Introducere	171
7.1. Transmisia psihică inconștientă – transgenerațională	171
7.1.1. Freud și transgeneraționalul	172
7.1.2. Mecanismul de <i>reprezentare</i> – de la reprezentare la <i>reprezentarea transgenerațională</i>	174
7.1.3. Transmiterea „negativului”	175
7.1.4. Alianțe inconștiente – pactul de negare și contractul narcisic ..	177
7.1.4.1. Pactul de negare	179
7.1.4.2. Contractul narcisic	180
7.1.4.3. Mandatul transgenerațional ca o alianță familială	181
7.2. Mecanismul loialității familiale	182
Concluzii	183

Capitolul 8**Scenariul transgenerațional – o istorie psihodinamică a grupului familial**

Introducere	187
8.1. Scenariul transgenerațional	188
8.2. Evenimentele metaforă (E.M.) și sensul lor în contextul existențial al grupului familial	190
8.3. Temele nucleu (T.N.) – miezul scenariilor transgeneraționale	191
8.4. Scenariile polare și mecanismul contraidentificării	195
8.5. Scenariile cu un înalt potențial patologic – scenariile-capcană transgeneraționale	196
8.6. Conceptul de „graniță”	200
8.7. Roluri familiale – perturbarea raporturilor interacționale	205
8.7.1. Parentificarea – roluri contaminate	206
8.7.2. Parentalitatea confuză	208
8.7.3. Inversiunea de sex-rol	209
8.8. Conceptul de „înveliș psihic familial – psihogenealogic” sau „piele psihică”	210

Capitolul 9**Elemente de psihopatologie psihogenealogică**

Introducere	216
9.1. Forme de manifestare a patologiei transgeneraționale	217
9.1.1. Maladia genealogică familială	217
9.1.2. Patologia de transmisie transgenerațională	218
9.1.2.1. Umbra familială și transmiterea conținuturilor psihice negative în cadrul grupului familial	218

9.1.2.2.	Obiectul transgenerațional cu potențial psihopatologic	219
9.1.2.3.	Mecanismul încorporării	223
9.1.2.4.	Cripta și fantoma	225
9.1.2.5.	Mecanismul identificării de tip endocriptic	230
9.1.2.6.	Efectul ventriloc și indicatorii fantomei – completarea explicațiilor	231
9.1.2.7.	Definiția criptei și fantomei – „extras-document” (din lucrarea L’Écorce et le Noyau)	232
9.1.2.8.	O completare exemplu	233
9.2.	Secretul și rușinea	234
9.3.	Secretul originii vieții și a morții – Serge Tisseron și benzile desenate – Aventurile lui Tintin	240
9.4.	Patologia darului și a poverii	243
9.5.	Psihopatologia asociată unor evenimente și fenomene specifice	247
9.5.1.	Doliul – implicații transgeneraționale	247
9.5.2.	Sindromul globului de cristal	250
9.5.3.	Sindromul și complexul „mamei moarte” – doliul în absența morții	253
9.5.4.	<i>Efectul Zeigarnik</i> – doliul în raport cu acțiunile neterminate ...	254
9.5.5.	Doliul în raport cu spațiul identitar originar – migrație și abandon	255
9.6.	Pierdere, abandon și dependență – implicații transgeneraționale	257
9.7.	Boala – implicații transgeneraționale	263

Capitolul 10

Problematika parteneriatului erotic din perspectivă psihogenealogică

Introducere	274
10.1. Repere psihogenealogice ale asistării parteneriatului erotic	275
10.2. Mecanismele inconștientului familial centrate pe psihodinamica parteneriatului erotic	276
10.3. Teoria legăturii	279
10.4. Rolul dinamicii intergeneraționale în cadrul parteneriatului erotic	290
10.5. Rolul dinamicii transgeneraționale în cadrul parteneriatului erotic	295
10.6. Mecanismul loialității în cadrul parteneriatului erotic	297

Capitolul 11

Evaluare, psihodiagnoză și intervenție psihogenealogică

Precizări privind demersul de cercetare și intervenție	302
11.1. Metoda de cercetare	302

11.2. Metoda analizei calitative a datelor	305
11.3. Metoda analizei documentare	307
11.4. Metoda analizei narative	307
11.5. Analiza de discurs și marcatorii de limbaj – analiza conversațională ...	309
11.6. Metoda studiului de caz	310
11.7. Metodologia clinică și metoda clinică de cercetare	310
11.8. Observarea mesajelor verbale și non-verbale, precum și a conexiunii lor	311
11.9. Instrumente specifice de evaluare, psihodiagnoză și intervenție	313
11.9.1. Interviu – interviul semistrukturat de tip „povestea vieții”	313
11.9.2. Genograma (genosociograma) ca instrument de cunoaștere și intervenție	315
11.9.3. Inovații metodologice experiențiale elaborate în cadrul cercetărilor clinice	330
11.9.3.1. Dramagenograma	330
11.9.3.2. Artgenograma	331
11.9.3.3. Imagogenograma	331
11.9.3.4. Somatogenograma	333
11.9.3.5. Grila interferenței mitologiilor familiale și comunitare cu nevoile individuale (personale)	333
11.10. Analiza interferenței scenariilor terapeut-client: aspect didactic esențial ..	337

Capitolul 12

O vindecare suficient de bună a istoriei grupului familial

Introducere	344
12.1. A repara, a recunoaște, a da voce ne-spusului, a exprima inexprimabilul, a conține, a restructura, a transforma și resemnifica istoria traumatică – elemente esențiale privind procesul reparator al vindecării suficient de bune	345
12.2. A fi rezilient în sens transgenerațional	355

În loc de încheiere	358
----------------------------------	-----

Bibliografie	360
---------------------------	-----

Capitolul 1

O vedere de ansamblu asupra vieții psihice din perspectivă psihogenealogică

Obiective:

- ☞ exemplificarea înțelegerii vieții psihice transmisă din generație în generație;
  - ☞ explicarea legăturii dintre familie și transgenerațional;
  - ☞ exemplificarea manifestării inconștientului familial prin intermediul semnelor, simptomelor și metaforelor;
  - ☞ explicarea și cunoașterea termenilor de anasemie și analiză criptonimică;
  - ☞ explicarea și cunoașterea semnificației traumei în psihogenealogie;
  - ☞ explicarea psihodinamicii antecesori-descendenți;
  - ☞ explicarea determinismului și a sensului cunoașterii vieții psihice prin intermediul arborelui genealogic.
-

Introducere – precizări preliminare privind domeniul psihogenealogiei

Există, într-adevăr, o multitudine de abordări psihologice menite să ofere informații și clarificări referitoare la cunoașterea diferitelor aspecte și componente ale vieții psihice. Literatura de specialitate cuprinde domenii precum: psihanaliza, neuroștiințele, genetica și epigenetica, psihologia socială, psihopatologia, psihologia și psihodiagnoza clinică, domeniul psihoterapiilor, domeniul cercetării calitative și fenomenologice, domeniul psihodinamicii etc. Pornind de la teoriile psihanalitice și îmbogățindu-se treptat prin aportul domeniilor anterior menționate, s-a nuanțat analiza vieții psihice transmisă din generație în generație, domeniu ce poartă denumirea de *psihogenealogie*.

1.1. Înțelegerea vieții psihice din perspectiva transmiterii ei din generație în generație

Domeniul psihogenealogiei are ca obiect de studiu individul privit din perspectiva vieții de familie și comunitare, acesta fiind rezultatul interacțiunilor intersubiective și a proceselor psihice ce l-au structurat ca individualitate. Interacțiunile sale cu grupul de origine și cel comunitar reprezintă matricea prin care se vor proiecta și dinamiza în sens evolutiv (al dezvoltării personale) sau involutiv, (al blocajelor existențiale și elementelor psihopatologice), legăturile existențiale psihogenealogice (transgeneraționale), intrapsihice ale individului. Aceste legături le regăsim la nivelul mecanismelor și modalităților specifice de transmisie a inconștientului familial, ce readuce prin intermediul semnelor și simptomelor trecutul (antecesorilor) în prezentul (descendenților) pentru a putea fi elaborat psihic și resemnificat de către aceștia din urmă. Astfel, descendenților le este transmisă viața psihică precum o continuitate existențială care cuprinde atât elementele conștiente cât și cele inconștiente.

1.2. Un reper ontologic – Biblia și transgeneraționalul

Unde s-ar putea situa cel mai bine existența și transmiterea vieții din generație în generație dacă nu în scrierile biblice. O ipoteză pe atât de ambițios de dovedit pe cât de genealogică este în esența ei. Cum psihanaliza a decurs la interpretarea multor romane și scrieri, de ce biblia ar face o excepție în acest sens? Pentru a ne răspunde la această întrebare este important să privim spre un psihanalist nonconformist cum este Didier Dumas. Ideea unor explicații psihanalitice bazate pe textele biblice i-a stârnit această preocupare psihanalistului după o conversație cu Françoise Dolto. Dumas a fost invitat de Dolto să citească o carte de-a ei, *Évangiles et la foi au risqué de la psychanalyse* (1983), în care psihanaliztii vremii puteau citi scrieri despre mitologia religioasă a culturii părinților care există în mintea copilului – o veritabilă mitanaliză (analiză mitică) pe care aceștia nu au salutată-o cu încredere. Didier Dumas este de părere că mitologia culturii în care crește un copil joacă un rol fundamental în formarea sa, așa cum a exemplificat și Serge Lebovici, deoarece aceasta îi oferă întrebări referitoare la viață și la moarte. Dumas acordă o importanță crescută viselor, fantasmelor, miturilor, a istoriei și bibliologiei. Din acest considerent, Dumas face o exegeză a textului biblic din perspectiva individului și în același timp transgenerațională (grupală), privind decriptarea sensului transgenerațional de construcție a umanității.

Pentru a-și urma demersul exegetic, Didier Dumas a elaborat cercetări și traduceri ale scrierii Bibliei din limba ebraică, cu privire la ceea ce era deja scris în istoria umanității, în Biblie. Ideea centrală a elaborărilor lui Dumas, cuprinsă în lucrarea *La Bible et ses Fantômes* (2001) tradusă *Biblia și fantomele sale* (2014), o constituie legăturile pe care le descoperă autorul în Biblie și teoriile psihanalizatorilor Nicolas Abraham și Maria Török privind elaborarea clinicii și teoriei *cripței și fantomei*.

În acest sens autorul afirmă: „există o mitologie a descendenților lui Adam și ai lui Noe care prezintă diversele modalități prin care spiritul și cuvântul pe care Dumnezeu i le-a încredințat lui Adam se transmit în succesiunea generațiilor. Geneza este, în consecință, o operă teoretică transgenerațională extraordinar de bine gândită. Prin studiile sale, Freud a surprins de asemenea influența inter- și transgenerațională în formarea și dezvoltarea copilului așa cum exprima în lucrarea *Totem și Tabu*. Desigur, un loc central în Geneză îl ocupă ideea de păcat sau greșeală, așa cum este ea explicată prin condamnarea la viață a lui Cain. Condamnarea la viață a acestuia pentru greșeala pe care a comis-o este o absență a vorbirii, a lipsei cuvintelor în care l-au conceput părinții săi. De aici, Dumnezeu se poziționează drept instanța care decide greșelile taților, care se transmit în succesiunea generațiilor. Descendența ține cont de greșeala lui Cain prin forța transducerii transgeneraționale implicite (vezi, Geneza IV, 9-15, 16-26).

Pedeapsa lui Dumnezeu pentru Cain și pentru următoarele generații este mult mai grea decât condamnarea la moarte, este condamnarea la o viață lipsită de creativitate, blocată sub efectul unei greșeli ce nu poate fi reparată. Este *greșeala* lui Cain ca o *absență a vorbirii* ce produce o lipsă a cuvintelor în care l-au conceput părinții săi, așa cum încep și cele zece porunci. Dumnezeu este instanța care decide ca greșelile taților să le fie transmise copiilor lor (deci transgenerațional). Absența vorbirii, transformată în crimă, este însăși modul în care l-au conceput părinții săi și astfel se explică cum va fi transmisă greșeala din generație în generație. Cea mai rea dintre pedepsele pe care i le dă Dumnezeu lui Cain este să trăiască cu el însuși – condamnarea la viață. Această pedeapsă este mult mai grea decât condamnarea la moarte, pentru că astfel Dumnezeu îl răstoarnă pe Cain în el însuși și îi omoară astfel creativitatea: „*Ești acum blestemat pe pământul acesta, care și-a deschis gura ca să primească din mâna ta sângele fratelui tău!*” Soluția descoperită de Cain pentru a-și repara greșeala este aceea a expatrierii. El pleacă și se stabilește în țara Nod, iar descendența lui se termină cu nașterea lui Set și a greșelii, similară cu cea ce Abraham și Török au numit *fantomă*. Greșeala este tocmai fantoma lui Abel, o patologie mentală transmisă inconștientului generațiilor următoare de la antecesorii (tați) la copii (descendenți), greșeală care perturbă generațiile următoare” (Dumas, 2014, p. 12-80). În

continuarea firului interpretării psihanalitice, Dumas privește, așa cum spuneam anterior, greșeala prin teoria criptei și fantomei creată pe baza observațiilor și studiilor clinice de către psihanaliztii Nicolas Abraham și Maria Török.

Greșeala apare pentru prima data aici în povestea lui Set și are o importanță crucială în cel de-al doilea verset al celor Zece Porunci, textul ilustrând semnificația sa și anume – greșeala se transmite celorlalte generații. Acest aspect seamănă din toate punctele de vedere cu ceea ce Abraham și Török au numit *fantomă* – o patologie mentală gravă transmisibilă din sau de la inconștientului părinților în inconștientul copilului, capabilă să provoace la el și urmașii lui tulburări psihice grave. Prin descendența lui Cain, Biblia relatează indirect boala mentală – mecanismele ce perturbă mintea și stările psihice, ceea ce Freud a făcut prin scrierile despre inconștient, scrieri care deja existau în Biblie. Biblia ne arată modul radical în care o greșeală este transmisă din generație în generație, asemănare izbitor cu fantoma antecesorilor care îi bânuie pe descendenți. Fantoma este expresia unui eveniment traumatic, rușinos, a secretului ce o implică, a unei dureri a pierderii bruste, a unei catastrofe, a lucrurilor ce nu pot fi vorbite, nu pot fi rostite, nu pot fi gândite, așa cum afirmă Abraham, Török și Tisseron. Așa cum este considerată greșeala, din punct de vedere biblic – absența vorbirii, pe care mecanismele inconștientului o transmit din tată în fiu, Geneza poate fi considerată un tratat de psihologie clinică în care prezentul este explicat de trecut prin ce se vrea a fi reparat în prezent de către descendenți prin șansa lecțiilor de viață lăsate de antecesorii (idem, 2014, p. 12-120).

Aceste greșeli sunt ca un *efect radioactiv*, așa cum afirma psihanalista Yolanda Gampel în lucrarea *I was a Holocaust Child* (1992). Gampel a surprins prin ceea ce anumit sindromul supraviețuitorului, efectele greșelilor colective și fantomele unor astfel de greșeli, care îi locuiesc pe descendenții ai căror antecesorii au fost în lagăre de concentrare.

Prin efectele pe care le are transmiterea greșelilor biblice, se observă originea patologiei de filiație și a sentimentului de vinovăție ireparabil, înscris în psihismul individual și colectiv.

1.3. Istoria de familie sau trecutul rețrăit în prezent

Așa cum afirmam anterior, viața psihică se transmite din generație în generație sub multiplele ei aspecte existențiale (cognitiv, afectiv, acțional, interacțional) în manieră conștientă și inconștientă, nuanțându-se prin urme, semne și simptome specifice. În acest sens putem vorbi, așa cum spunea și Freud (1895b), de logici ale simptomelor relevate prin semne fizice, corporale, emoționale și cognitive. Freud ilustrează astfel modalități explicative ale suferinței umane ca

expresie a urmelor, reminiscentelor și tendințelor inconștientului de a readuce la suprafață, în conștient, conținuturile acesteia. Este potrivit să numim „„a suferi de reminiscență”, a suferi de „întoarcerea” unei bucăți din viața noastră subiectivă anterioară, trecută, în prezentul nostru, a unei bucăți din trecut care se reactualizează în prezent” (Roussillon, 2010/2018, p. 28-29). Pornind de la postulatul lui Freud, din perspectivă psihogenealogică, aceste reminiscențe se transmit din inconștientul antecesorilor (străbunici, bunici, părinți) în cel al descendenților (copiilor) datorită legăturilor intrafamiliale implicite. Un astfel de postulat implică aducerea în discuție a unui tip de memorie numită *memorie implicită* așa cum o numesc neuroștiințele. Ceea ce este implicit, este tocmai existența unei istorii de familie – transmisă sub toate aspectele ei definitorii. Astfel, se activează în inconștientul descendenților conținuturi psihice care determină retrăirea parțială, fragmentată sub forma unor semne și simptome, a realităților psihice nemetabolizate – traumatice, conținuturi ce au aparținut antecesorilor.

1.4. Semnul, simptomul, metafora ca urmă a istoriei familiale

Așa cum afirma Anne Muxel în lucrarea „*L'individu et mémoire familiale*” (2002), prin intermediul memoriei implicite este posibilă retrăirea evenimentelor antecesorilor în mod subiectiv, secvențial sau total, prin amintiri traumatice ce se rescriu în prezentul descendenților sub forma unor repetiții de semne, simptome blocaje existențiale și chiar tulburări specifice din sfera psihopatologiei. Din perspectiva psihogenealogiei, semnele sau simptomele fac referire directă la diversele modalități de reactivare a istoriei familiale precum: lapsusurile, actele ratate, mecanismul negării, fantezmele, secretele de familie, diversele moduri de a repeta o experiență, de a alege și de a greși, blocajele existențiale – individuale și grupale. Prin toate aceste modalități istoria antecesorilor se rescrie și se dinamizează în comportamente și etape mai mult sau mai puțin evolutive, în viața descendenților, oferind o imagine a scenariului sau filmului transgenerațional, așa cum este explicat de domeniul psihogenealogiei prin demersul clinic - psihodiagnostic de analiză a inconștientului familial.

În terapia de familie precum și în psihogenealogie, simptomele unui membru din familie reprezintă mesaje metaforă pentru ceea ce se întâmplă în interiorul grupului familial. Așadar, metafora trebuie analizată ca semnificație a ceea ce simbolizează. Spre exemplu, opoziționismul unui copil în raport cu efectuarea unei sarcini poate fi o metaforă care exprimă nerespectarea unei reguli fundamentale de către tatăl său – adică ceea ce simbolizează. În continuarea înțelegerii metaforei ca semnal al unui simptom este necesar să

clarificăm întâi situația simbolului. Simbolul presupune întotdeauna că, în alegerea expresiei sale, el este descrierea sau formularea cea mai bună posibilă a unui fapt relativ necunoscut, despre care se știe totuși că există sau care este postulat ca fiind, așa cum explica psihanalistul Roland Chemama în lucrarea *Dictionnaire de la Psychanalyse. Dictionnaire actuel des signifiants, concepts et mathèmes de la psychanalyse* (Chemama, 1993, p. 320). Elaborând simbolurile (adică reflectând asupra lor și punându-se în relație cu ele), persoana poate recunoaște în ele însele niște aspecte ale unor imagini ce controlează, ordonează și conferă sens vieții noastre atât în plan individual, cât și grupal familial (transgenerațional). Ceea ce este simbolul trebuie explicat prin funcția de simbolizare. Psihanaliza lacaniană explică registrul simbolic funcționând la nivel psihic, prin funcția sa complexă și latentă care îmbrățișează întreaga activitate umană, cuprinzând o parte conștientă și o parte inconștientă atașată la funcția limbajului și în special la cea a semnificantului.

Din punct de vedere general, simbolul desemnează ceea ce lipsește sau ceea ce a fost pierdut (obiecte, ființe dragi), nu numai că înscrie în experiența umană cea mai comună funcția lipsei, dar această întâlnire contingentă cu pierderea implică integrarea sa (sau necesitatea integrării sale) după un model structural. Structura se referă la discursul celuilalt care va trebui să fie suportată de copil încă de la naștere datorită limbajului preexistent lui.

Copilul are el însuși de-a face cu experiența lipsei în relația cu celălalt, așa cum a descris și Freud experiența copilului în jocul lui cu mosorelul, spre a face remarcant faptul că primele manifestări fonatoare stângace care însoțesc mișcarea alternativă a dispariției și reapariției instaurează o primă opoziție fonematică, opoziție care deja conotează prezența-absența ființei dragi cu mărci semnificative; numai prin intermediul limbajului, dincolo de prezența sau absența reală, se realizează integrarea unei mărci simbolice semnificative pentru subiect. Acest lucru presupune punerea în cuvinte, acordarea unei semnificații.

În psihogenealogie ne referim la simbol pentru a explica maniera în care sunt simbolizate diversele evenimente-metaforă familiale și/sau membrii familiei, așa cum apar ei reprezentați în cazul utilizării artgenogramei sau imagogenogramei. Așadar, simbolul este un semn al prezenței simptomului individual sau grupal, o modalitate subtilă de a semnală un dezechilibru. O altă referință la metaforă este aceea a modului în care sunt utilizate acestea în cadrul psihoterapiei prin adresarea ei emisferei drepte, cea răspunzătoare de gândirea analogică. Totodată, metafora în cadrul psihogenealogic se referă și la parabole, analogii, mituri și modalități de transmitere metaforică a conținuturilor psihice de la o generație la alta.

1.5. Analiza criptonimică și descifrarea semnificației evenimentelor traumatice

Pentru că anterior ne-am referit la semn, simbol și metaforă, este potrivit să explicăm, ceea ce domeniului psihogenealogiei îi este propriu la nivel de semiologic și anume ceea ce poartă denumirea de *analiză criptonimică* și *anasemie*. *Analiza criptonimică* reprezintă o modalitate de analiză ce vizează surprinderea sensului unei situații traumatice care a fost camuflată în secret și manifestată sub masca nonsensului, absurdului și incoerenței. Notele privind analiza criptonimică sunt cuprinse de Maria Török în lucrarea *Le Verbier de l'homme aux loups: a cryptonimie* (2007). Apoi, Nicolas Abraham și Maria Török includ analiza criptonimică în textul ce cuprinde volumul *L'écorce et le Noyau - Coaja și Miezul* – (1987), fapt care a vizat surprinderea și evidențierea modului de utilizare a unor concepte în cadrul practicii psihanalitice elaborând o metapsihanaliză a inconștientului prin evidențierea semnelor, simptomelor și semnificațiilor inconștientului, a realității sale care impune în sine un sistem de legi specifice ce explică viața psihică. Prin intermediul analizei criptonimice, Abraham și Török au atras atenția asupra existenței unor neconcordanțe între baza teoretică psihanalitică clasică și practica clinică. Analiza criptonimică își are originile în domeniul stenografiei și provine din grecescul *kryptos*, care înseamnă „ascuns”.

Domeniul criptografiei este analizat astăzi de către criptanalști, aducând la suprafață sensul ascuns al unor mesaje care reprezintă cheia istorică a multor evenimente greu descifrabile așa cum e limbajul codurilor. Similar criptografiei, psihanalistii Abraham Nicolas și Maria Török au surprins prin ceea ce numesc „cripta psihică” și „fantomă psihică” – două metafore pe care autorii le introduc în literatura psihanalitică pentru a explica mesajul ascuns al inconștientului care, odată conștientizat, poate oferi sensuri existențiale pe care subiectul să reușească, prin travaliul terapeutic, să le integreze în propria structură psihică. Analiza criptonimică vizează mesajele ascunse ale inconștientului, mesaje ce oferă sensuri simptomelor și tulburărilor prezente în diverse psihopatologii. Abraham a folosit simbolul pentru a explica *miezul* psihicului în viziunea sa – *nevoile inconștiente*. Nevoile inconștiente ne sunt inaccesibile, iar învelișul psihicului (*coaja*) funcționează în plan *symbolic, dând formă și înțeles mesajului enigmatic care vine din inconștient*. Pentru Abraham, simbolul rămâne principalul instrument de lucru în psihanaliză, preocuparea principală a psihanalizei, opus inconștientului, fiind singura cale de a accede la acesta din urmă, care altfel rămâne inaccesibil. Învelișul psihic sau *coaja* poartă, după cum spune el, caracteristicile și toate actele care nu au fost rostite, apărând sub forma simbolului, care duce cu el înțelesul unui mesaj enigmatic care emană din inconștient. Pentru psihanalist simbolul are un sistem de semnificații.

Simbolurile sunt privite în relație unele cu altele, fiind descrise ca „hieroglifă” care conțin aspecte subiective ale istoriei clientului. Analiza simbolului propusă de el, este de asemenea privită din punct de vedere dialectic, cum ar fi învelișul psihic sau coaja care capătă semnificație metapsihologică, așa cum diferiți termeni pot face referire la înveliș și pot fi convertiți ca fenomene ale inconștientului. Metapsihologic, concepte ca *plăcere*, *neplăcere*, *inconștient*, *somatic* sunt subiectiv necunoscute. Abraham le explică prin ceea ce el numește *anasemie*, care constituie punctul zero al subiectivității clientului. Simultan, anasemia denotă funcția metapsihologică în cadrul psihanalitic. Abraham a reformulat tezele lui Freud. De exemplu, complexul Oedip, falicul și sexualitatea au fost reinterpretate în *termenii dualității mesajului miezului psihismului transmis cojii (învelișului)*, în *individualitatea masculină sau feminină*. De asemenea, în scrierile lui Abraham și Török se regăsește problematica depresiei, preluată de la Freud din „*Doliu și melancolie*” și descrisă de Abraham ca modalitate de relaționare cu obiectul, fie el decedat sau simbolizat.

Domeniul psihogenealogiei studiază tocmai mesajele inconștientului familial transmis transgenerațional, prin intermediul semnelor și simptomelor. Cu ajutorul demersului analizei transgeneraționale putem decodifica și decipta sensul traumelor antecesorilor și astfel le putem descifra propria semnificație.

Prin analiza criptonimică, autorii introduc *anasemia* prin care sunt descriși *termenii-semnificanți* în psihanaliză. Termenul de *anasemie* este utilizat în referința conceptelor de „încorporare”, „introiecție”, „criptă” și „fantomă”. Anasemia se referă la modul în care psihanaliza folosește *termenii* cu sens simbolic, care pot scăpa înțelegerii lor în sens cotidian.

Pentru exemplificare, Abraham afirmă că, în psihanaliză, termenii sunt folosiți pentru a desemna un fenomen corespunzător unei dinamici din cadrul teoretic psihanalitic, pentru a elimina confuzia generalității acestui fenomen în limbajul cotidian. De asemenea, un fenomen este descris, pentru a servi rigorii de interpretare, pe baza simbolului pe care îl are un anumit concept. Așadar este vorba despre o actualizare sistematică a unui termen în contextul interpretării teoretice psihanalitice.

În contextul analizei transgeneraționale, context de analiză simbolică multidimensională, termenii sunt descriși anasemic prin diferențierea lor de utilizare în limbajul cotidian. Analiza de simbol devine analiza semnelor inconștientului familial a urmelor ce se regăsesc la nivelul alegerilor și simptomelor patologice. În cadrul transgenerațional, poveștile de familie devin mitologii, ceea ce îi face pe doi indivizi să se urmeze în mod inconștient sunt loialitățile individuale, ceea ce se repetă este mecanismul repetiției ș.a.m.d. Termenii sau conceptele fac parte din baza științifică de analiză a modalităților în care se transmite inconștientul familial din

generație în generație. Ceea ce lasă antecesorii de rezolvat este tocmai ceea ce a fost transmis prin intermediul traumelor, secretelor de familie, a alianțelor inconștiente și maladiei genealogice familiale.

De exemplu, termenul de *arbore genealogic* este științific, cel de genogramă (dramagenogramă, artgenogramă, imagogenogramă sau somatogenogramă) este un instrument utilizat în lucrul transgenerațional prin procesul analizei transgeneraționale. Astfel, termenii sunt descriși științific și devin operativi în planul raportării la un cadru bine definit. Desigur, o serie de simptome sunt transmise de către inconștient și pot fi observate simbolic la nivel corporal. În mod simbolic corpul exprimă conflictele psihice prin somatizări al căror înțeles-cheie nu poate fi citit decât prin analiza de simbol.

Prin natura procesului analizei transgeneraționale, în psihogenealogie se poate vorbi de anasemie ca echivalent al celui de *semiologie*.

În scopul elaborării unor repere de intervenție și diagnoză transgenerațională, este necesar să deosebim cele două nivele principale de analiză: *nivelul anasemiei* și *nivelul comprehensiunii fenomenelor studiate*.

- ◆ *Nivelul anasemiei* este nivelul pe care îl aprofundăm în cadrul familiarizării cu domeniul și în cadrul procesului de formare al terapeuților este esențial să ne îndreptăm atenția asupra sensului expresiilor folosite (anasemia). Anasemia nu ar putea constitui o finalitate în sine, deoarece demersul psihogenealogic nu-și relevă adevărul decât prin intermediul procesului (Plagnol, 2003).

Semiologia, reprezentând studiul semnelor care permit recunoașterea unor stări sau fenomene psihologice, cuprinde o serie de etape de analiză:

1. prima etapă din cadrul procesului psihogenealogic este dată de identificarea simptomelor invalidante sau a blocajelor existențiale din cadrul scenariului de viață;
2. a doua etapă constă în luarea în considerare a reperelor existențiale, a evenimentelor-metaforă și persoanelor implicate în dinamica familială. Astfel este posibilă descifrarea mesajului unor simptome sau blocaje existențiale din contextul prezent de viață al clientului asistat;
3. a treia etapă constă în descifrarea mesajului unui simptom, prin raportarea lui la contextul în care acesta a apărut. Acest aspect are valoare informațională doar dacă este raportat la scenariul transgenerațional al clientului;
4. în măsura în care se ajunge la formularea unor ipoteze cu privire la manifestarea unui simptom (la clientul său), este foarte important ca terapeutul genealogist să-și definească clar fenomenologia asociată simptomului clientului său, pentru o asistare cât mai bună în demersul terapeutic și evitarea erorilor de interpretare.

Din această perspectivă, *analiza simbolisticii* maladiilor psihosomatice și/sau cea a perturbărilor relaționale familiale (unele echivalente unor procese

disociative, sugerând o „schizofrenizare” a nucleului familial) permite o diagnoză transgenerațională specifică (Mitrofan, Godeanu, Godeanu, 2010, p. 39-42).

- ◆ *Nivelul comprehensiunii* fenomenelor studiate se referă la surprinderea sensului și semnificațiilor unui concept sau fenomen așa cum este el definit științific pentru a ne însuși un limbaj de specialitate operațional care ne diferențiază pe noi ca specialiști, de psihologia simțului comun a utilizării unor cuvinte.

1.6. Traumă – clivaj și transmitere transgenerațională

În domeniul psihologiei, mai ales a psihotraumatologiei, suferința umană sau rana psihică este explicată prin termenii științifici de *traumă* sau *traumatism*. Prin definiție, „trauma sau traumatismul este un eveniment din viața unui subiect care se ilustrează prin intensitatea sa, incapacitatea în care se găsește subiectul de a-i răspunde în mod adecvat, tulburarea și efectele patogene durabile pe care le provoacă în organizarea psihică” (Laplanche, Pontalis, 1994, p. 444-447). Această primă perioadă psihanalitică de explicații cu privire la traumatism se referă la un eveniment personal din istoria subiectului, databil în timp și important din punct de vedere subiectiv prin afectele neplăcute pe care le-a putut declanșa.

Orice traumă sau traumatism implică, așa cum spun psihanalistii, un *clivaj* ca mecanism de apărare în fața catastrofei resimțită în plan intrapsihic. Clivajul ca mecanism psihologic este totodată un proces inconștient care separă anumite zone intrapsihice ale Sinelui și Eului sau reprezentări ale obiectului așa cum afirmă psihiatrul Glen O. Gabbard în lucrarea *Tratat de psihiatrie psihodinamică* (2007). Observațiile asupra mecanismului clivajului au fost realizate inițial de Freud (1927/1961, 1940/1964), ulterior de Melanie Klein (1946/1975) prin referirea la obiectele „bune” și „rele” și Otto Kernberg (1967, 1975, 1983) prin referirea la părțile disociate ale Eului. În acest sens, Kernberg menționa în lucrarea *Borderline personality organization* (1967) trei manifestări clinice specifice clivajului, precum:

- „expresii alternative ale unor comportamente și atitudini contradictorii”;
- idealizarea și devalorizarea interacțiunilor sociale ale subiectului în „total bune” și „total rele”;
- coexistența unor reprezentări ale Sinelui contradictorii, care alternează între ele” (p. 641-685).

Pornind de la aceste explicații și cele ale psihanalistului Sándor Ferenczi privind mecanismul încorporării declanșat în psihismul subiectiv ca reacție imediată la catastrofă și pierdere, la sfârșitul anilor '70, psihanalistii maghiari Nicolas Abraham și Maria Török au elaborat explicații noi privind conceptul de traumă,